

Nr 55

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1970/71 i vad avser företagareföreningarna m. m. jämte motioner.

(3:e avd.)

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1, bilaga 13 (punkterna C 4—C 5 s. 166—170 och IV: 9 s. 183—185 i utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 2 januari 1970) föreslagit riksdagen att

1. på driftbudgeten under elfte huvudtiteln för budgetåret 1970/71 anvisa

a. till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.,

b. till Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl. ett förslagsanslag av 9 000 000 kr.,

2. på kapitalbudgeten under Statens utlåningsfonder till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.,

3. medge att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. under budgetåret 1970/71 beviljas intill ett belopp av 80 000 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 47 av herr Helén m. fl. samt II: 57 av herr Gustafson i Göteborg m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte besluta att anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader räknas upp med 1 000 000 kr. till 8 500 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 137 av herr Johan Olsson m. fl. och II: 149 av herr Andersson i Örebro m. fl. vari föreslagits att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att maximibeloppet 150 000 kr. för företagareföreningarnas direktlån ej begränsas av utestående garantibelopp,

1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 6 saml. Nr 55*

dels de likalydande motionerna I: 347 av herrar Helén och Bengtson samt II: 394 av herrar Hedlund och Gustafson i Göteborg vari hemställts att riksdagen måtte anvisa för budgetåret 1970/71 till Statens hantverks- och industrilånefond ett investeringsanslag av 30 000 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 357 av herr Johan Olsson m. fl. samt II: 787 av herr Löfgren m. fl. vari hemställts att för budgetåret 1970/71 måtte anvisas på driftbudgeten under inrikesdepartementets huvudtitel till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader ett reservationsanslag av 8 500 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 681 av herr Johan Olsson m. fl. samt II: 798 av herr Nilsson i Tvärålund m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam prövning och förslag angående statligt stöd till företagareföreningar för s. k. rådgivningsgrupper med teknisk och ekonomisk expertis för förstärkt företagsrådgivning åt mindre och medelstora företag i enlighet med motionernas syfte,

dels de likalydande motionerna I: 692 av herr Stefanson m. fl. samt II: 767 av herr Hovhammar m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta

1. att maximigränsen för företagareföreningarnas direktlån höjs till 200 000 kr.,

2. att företagareföreningarna medges rätt att teckna statlig industrilånegaranti upp till 200 000 kr. samt

3. att lämnandet av lån resp. tecknandet av lånegaranti görs oberoende av varandra.

Utskottet

Genom beslut av 1968 års riksdag (prop. 61, SU 102) uppdrogs nya *riktlinjer* för företagareföreningarnas organisation och verksamhet. Enligt dem skulle föreningarna ha ett allmänt produktionsfrämjande syfte och inriktas på företag inom hantverk och småindustri som kan utvecklas till god lönsamhet. Verksamheten skall i och med det särskilda lokaliseringsstödet tillkomst inte längre primärt tjäna ett lokaliseringpolitiskt syfte. Omläggningen innebar bl. a. att de ränteinkomster som föreningarna tidigare haft i sin utlåning av medel ur statens hantverks- och industrilånefond föll bort den 1 juli 1968. För lån ur fonden skall föreningarna erlægga en ränta som med en halv procent understiger deras utlåningsränta. Av de årliga ränteinkomsterna har föreningarna rätt att fondera en halv procent av lånebeloppet, d. v. s. räntedifferensen, för förlusttäckningsändamål. Inkomstbortfallet har kompensrats genom en höjning av det statliga administrationsbidraget, en höjning som även skall ersätta föreningarna för de ökade arbetsuppgifter som lagts på dem i samband med deras medverkan i lokaliseringsstö-

det genom utredningar och bevakning. Vidare kan nämnas att föreningarna avsågs förstärka sin rådgivnings- och konsultverksamhet.

Huvudbestämmelserna finns intagna i kungörelsen om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri (SFS 1968: 354).

Kungl. Maj:t har (prop. 1, bil. 15, s. 12—40) föreslagit riksdagen att godkänna förordade riktlinjer för en *omorganisation av statens institut för hantverk och industri (SHI)* och dess fortsatta verksamhet. Förslaget innebär bl. a. att SHI i väsentlig utsträckning bör kunna fungera som företagareföreningarnas centrala serviceorgan i vissa frågor samt att SHI:s centrala och företagareföreningarnas regionala verksamhet byggs ut och samordnas. En överföring till företagareföreningarna av SHI:s regionala verksamhet vid kontoren i Malmö, Göteborg, Härnösand och Luleå bör prövas från fall till fall. Förslaget i denna del behandlas i utskottets utlåtande nr 13.

För att täcka kostnadsökningar och medge utrymme för viss förstärkning av föreningarnas resurser med anledning av de vidgade och delvis nya uppgifter som åvilar dessa har Kungl. Maj:t föreslagit en ökning av anslaget för *statligt administrationsbidrag m. m.* med 1,7 milj. kr. I motionerna I: 47 och II: 57 samt I: 357 och II: 787 föreslås en ytterligare ökning med 1 milj. kr.

De i motionerna I: 47 och II: 57 anförda skälen för en ytterligare anslagshöjning utgår till stor del från behovet av en vidgad rådgivningsverksamhet genom föreningarna i Norrland. Utskottet har med hänsyn till att den avsedda verksamheten får förutsättas vara självbärande och inte heller ha direkt lokaliseringpolitisk syftning inte kunnat ansluta sig till dessa skäl.

I motionerna I: 357 och II: 787 motiveras förslaget med utgångspunkt i kostnaden för SHI:s regionala verksamhet. Enligt vad som anförts av chefen för industridepartementet och utskottet godlagit i sitt utlåtande nr 13 (s. 1—3) bör dessa kostnader under nästa budgetår täckas genom SHI inom ramen för tillgängliga medel.

Utskottet har ingen erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del och avstyrker de nämnda motionsyrkandena.

I motionerna I: 681 och II: 798 förordas *statligt stöd för en förstärkt företagsrådgivning* inom föreningarnas ram. Samma fråga behandlades vid 1969 års riksdag (SU 1969: 59, s. 4).

Utskottet delar som vid föregående års riksdag de av motionärerna framförda synpunkterna och anser det i och för sig värdefullt om företagarna i större utsträckning begär rådgivning hos föreningarna. Utskottet har dock inte heller nu funnit skäl att frångå de antagna riktlinjer som innebär att allmän upplysningsverksamhet och inledande undersökningar skall göras kostnadsfritt medan däremot medverkan till lösning av ett företags speciella problem avsetts vara självfinansierande genom avgifter. Utskottet erinrar även i detta sammanhang om att den regionala verksamhet som kan komma att överföras från SHI till företagareföreningar i huvudsak avses vara självfinansierad enligt de principer som nu gäller.

Det kreditstöd som företagareföreningarna kan lämna i form av *hantverks- och industrilån* får beviljas en och samma sökande till belopp som tillsammans med utestående industrigarantilån uppgår till högst 150 000 kr. Om särskilda förhållanden föreligger får efter medgivande från kommerskollegium lån beviljas till högre belopp.

Utskottet avstyrker med hänvisning till riksdagens behandling av frågan år 1968 (SU 1968: 102) motionerna I: 692 och II: 767 i vad avser hemställan om höjning av beloppsgränsen för direktlån till 200 000 kr.

Även de i motionerna I: 137 och II: 149 samt I: 692 och II: 767 framförda förslagen om att i maximibeloppet *ej räkna in utestående garantilån* behandlades av 1968 års riksdag (SU 1968: 102). Tillräckligt starka skäl finns enligt utskottets mening inte för att frångå nuvarande ordning. Motionerna avstyrks därför i denna del.

De *statliga lånegarantier* som ställs för industrigarantilån i kreditinrättningar beviljas av kommerskollegium eller Kungl. Maj:t. En delegering till företagareföreningarna av denna beslutanderätt intill högst 200 000 kr. för garantier till ett och samma företag föreslås i motionerna I: 692 och II: 767. Samma förslag prövades av 1968 och 1969 års riksdagar (SU 1968: 102, 1969: 59).

Med hänvisning till vad utskottet anfört till 1968 och 1969 års riksdagar avstyrks motionsförslaget.

Beträffande *medelsanvisning till hantverks- och industrilånefonden* har departementschefen föreslagit oförändrat 20 milj. kr. varigenom de för utlåning genom företagareföreningarna tillgängliga medlen kan beräknas utgöra ca 71 milj. kr. I motionerna I: 347 och II: 394 har hemställts om att riksdagen för budgetåret 1970/71 till fonden måtte anvisa ett anslag av 30 milj. kr.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att riksdagen (SU 1970: 27) vid sin behandling av hemställan om att på tilläggsstat II för budgetåret 1969/70 anvisa ytterligare medel till hantverks- och industrilånefonden uttalat att en allmän justering av utlåningsnivån med hänsyn till rådande kreditrestriktioner inte ansågs påkallad. Även vid en bedömning i övrigt av den erforderliga utlåningsvolymen i dess budgetmässiga sammanhang har utskottet inte funnit skäl tillstyrka motionerna. Kungl. Maj:ts förslag föranleder ingen erinran.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för *förlusttäckning* har utskottet ingen erinran.

Utskottet tillstyrker vidare Kungl. Maj:ts förslag till ram för *industrigarantilån* om oförändrat 80 milj. kr.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 47 och II: 57 samt I: 357 och II: 787, de två förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga,

till *Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader* för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.,

2. beträffande statligt stöd till förstärkt företagsrådgivning att riksdagen avslår motionerna I: 681 och II: 798,

3. att riksdagen till *Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl.* för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 9 000 000 kr.,

4. beträffande beloppsgränsen för hantverks- och industrilån att riksdagen avslår motionerna I: 692 och II: 767 såvitt nu är i fråga,

5. beträffande avräkning av utestående garantilån att riksdagen avslår motionerna I: 137 och II: 149 samt I: 692 och II: 767, de två sistnämnda såvitt nu är i fråga,

6. beträffande delegering av beslutanderätt om lånegarantier att riksdagen avslår motionerna I: 692 och II: 767 såvitt nu är i fråga,

7. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 347 och II: 394 till *Statens hantverks- och industrilånefond* för budgetåret 1970/71 på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisar ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.,

8. att riksdagen medger att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. under budgetåret 1970/71 beviljas intill ett belopp av 80 000 000 kr.

Stockholm den 14 april 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), Rikard Svensson (s), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Bertil Petersson (s), Bengt Gustavsson (s), Nyman (fp), Rönnberg (s), Högström (s), Jonsson (s), Wirtén (fp), Arne Carlsson (s), Wallmark (m) och Nils-Eric Gustafsson (cp) samt

från andra kammaren: herr Almgren (s), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Fagerlund (s), fru Holmberg (s), herrar Andersson i Knäred (cp), Svanberg (s), Gustavsson i Ängelholm (s), Mundebo (fp), Zachrisson (s), Elmstedt (cp), Östrand (s), Lindberg (s), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp).

Reservationer

1. beträffande *statligt administrationsbidrag m. m.* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med »De i» och slutar med »nämnda motionsyrkandena» bort ha följande lydelse:

»Som anförs i statsrådsprotokollet medför föreningarnas vidgade och delvis nya verksamhet ett ytterligare behov av administrationsbidrag. Kommerskollegium har beräknat anslagsbehovet till 8,5 milj. kr. medan departementschefen under åberopande av möjligheterna till bidrag från landstingen och viss inkomstbringande konsultverksamhet stannat vid att föreslå ett anslag om 7,5 milj. kr. Enligt utskottets mening bör inte landstingsbidrag, lämnade i syfte att förstärka föreningarnas resurser, mötas av motsvarande minskning av de stalliga bidragen. Vidare har utskottet noterat att kollegiets beräkning inte avsett att täcka kostnader för sådan verksamhet som hittills ansetts bära vara avgiftsfinansierad.

Även om de närmare grunderna för kollegiets beräkningar inte följs får enligt utskottets mening det markerade behovet av personalförstärkningar för en i enlighet med statsmakternas intentioner fullföljd verksamhet anses motivera ett bidrag om 8,5 milj. kr. I sammanhanget bör särskilt beaktas behovet av en vidgad allmän rådgivningsverksamhet i Norrland och behovet av ökade bidrag under ett inledande skede då en vidgad avgiftsfinansierad rådgivning introduceras.

Utskottet föreslår att riksdagen enligt förslaget i motionerna anvisar 8,5 milj. kr. för statliga administrationsbidrag.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 47 och II: 57 samt I: 357 och II: 787, de två förstnämnda motionerna såvilt nu är i fråga, till *Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader* för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 8 500 000 kr.,»

2. beträffande *statligt stöd till förstärkt företagsrådgivning* av herrar Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Nils-Eric Gustafsson (cp), Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med »Utskottet delar» och slutar med »nu gäller» bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser det värdefullt om företagarna i större utsträckning begär rådgivning hos föreningarna. Efterfrågan på sådan rådgivning kan dock inte åstadkommas om inte föreningarna kan bygga upp en organisation som kan erbjuda önskade tjänster, något som i gällande finansieringsystem endast kan ske med hjälp av ökade statliga bidrag. Även om därefter gällande finansieringsgrunder bibehålls kommer tillämpningen att utan avkall därpå medföra anspråk på en ökad statlig bidragsgivning, inte bara avsedd att täcka kostnaderna under ett uppbyggnadsskede utan även avsedd att främja de samhällsekonomiska effekter som en ökad och uppföljd rådgivning med ett utbildningsmoment skulle få. Utrymme och skäl för en sådan vidgad verksamhet finns utan att staten därmed på något sätt skulle anses överta del av företagens normala driftkostnader. Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.»

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

»2. beträffande statligt stöd till förstärkt företagsrådgivning att riksdagen med bifall till motionerna I: 681 och II: 798 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

3. beträffande *beloppsgränsen för hantverks- och industrilån* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärälund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med »Utskottet avstyrker» och slutar med »200 000 kr.» bort ha följande lydelse:

»En höjning av beloppsgränsen för direktlån måste anses motiverad redan genom den urholkning av lånens värde som den tekniska utvecklingen och prisuppgången inneburit. En höjning till 200 000 kr. skulle ge föreningarna möjlighet att i ytterligare fall snabbt kunna lämna avsett kreditstöd.»

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

»4. beträffande beloppsgränsen för hantverks- och industrilån att riksdagen med bifall till motionerna I: 692 och II: 767 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,»

4. beträffande *avräkning av utestående garantilån* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärälund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med »Även de» och slutar med »denna del» bort ha följande lydelse:

»Förslaget i motionerna I: 137 och II: 149 samt I: 692 och II: 767 att i

maximibeloppet *ej räkna in utestående garantilån* har närmast grundats på behovet av att få snabba beslut på mindre låneansökningar. I förslaget till nu gällande regler (prop. 1968: 61, s. 96—97) har inte redovisats något sakskäl för avräkningsprincipen. Utskottet tillstyrker motionsförslagen.»

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

»5. beträffande avräkning av utestående garantilån att riksdagen med bifall till motionerna I: 137 och II: 149 samt I: 692 och II: 767, de två sistnämnda såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till kända vad utskottet anfört,»

5. beträffande *delegering av beslutanderätt om lånegarantier* av herrar Bohman (m), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), fröken Ljungberg (m), herrar Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp), Wennerfors (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med »Med hänvisning» och slutar med »avstyrks motionsförslaget» bort ha följande lydelse:

»Tidigare tveksamhet i frågan huruvida företagareföreningarna som ekonomiska föreningar borde anförtros att handla på statens vägnar har i huvudsak vilat på formella och inte helt klarlagda grunder. Bedömningen bör även reellt påverkas av att samhället numera intar en majoritetsställning i föreningarnas styrelser. Enligt utskottets mening bör beslutanderätt delegeras till föreningarna intill det maximibelopp som vid varje tillfälle gäller för beviljande av direktlån.»

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

»6. beträffande delegering av beslutanderätt om lånegarantier att riksdagen med bifall till motionerna I: 692 och II: 767 såvitt nu är i fråga som sin mening ger Kungl. Maj:t till kända vad utskottet anfört,»

6. beträffande *anslag till Statens hantverks- och industrilånefond* av herrar Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Wirtén (fp), Nils-Eric Gustafsson (cp), Nilsson i Tvärålund (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Elmstedt (cp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »ingen erinran» bort ha följande lydelse:

»Effekten av kreditrestriktionerna och räntepolitiken drabbar de mindre och medelstora företagen hårt. En anpassning av anslagsbeloppet i syfte att undvika negativa konsekvenser inom det område som verksamheten avses stödja kan inte bedömas som en generell och kreditpolitiken motverkande åtgärd. En höjning av anslagsbeloppet även i föreliggande konjunkturläge får uppfattas närmast som en vanlig kreditprioritering. Ett höjt an-

slagsbelopp är emellertid nödvändigt även för att på längre sikt möta det uppdämda lånebehovet och tillgodose de mindre företagens speciella finansieringsproblem och därmed stödja denna företagsamhets utveckling på ett bättre sätt. Med hänsyn till det anförda och till i motionerna I: 347 och II: 394 angivna grunder föreslår utskottet att anslaget anvisas med 30 milj. kr.»

dels utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

»7. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 347 och II: 394 till *Statens hantverks- och industrilånefond* för budgetåret 1970/71 på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisar ett investeringsanslag av 30 000 000 kr.»